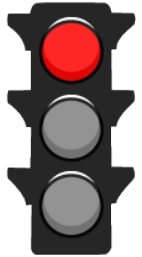

A close-up, low-angle shot of a bicycle wheel. The focus is on the black tire with a textured tread pattern. The spokes of the wheel are visible in the background, slightly out of focus. The lighting is soft, highlighting the curves of the tire and the spokes.

**Risker i upphandling av varor
inom fordon och transport**

Risker i upphandling av varor inom fordon och transport

- Huvudsakliga risker för kränkningar av ILO:s kärnkonventioner i utvinning av metaller och andra råvaror såsom råolja rör förbud mot tvångsarbete, förbud mot barnarbete, rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor, rätten till skälig lön, samt rätten att inte bli diskriminerad.
- Risker i leverantörskedjan hittas främst i utvinningen av metaller och mineral såsom exempelvis platina, aluminium, kobolt, litium och bly vid produktionen av såväl fossila som förnybara drivmedel samt tillverkning av däck och komponenter.
- Typiska problem i produktionen av ovannämnda varor är hälsofarlig arbetsmiljö, låga löner, bristande fackliga rättigheter, barn- och tvångsarbete, extrem övertid och ingen anställningstrygghet.
- Branschinitiativ och riktlinjer:
  - *Sustainability & Carbon Certification (ISCC)*, ett internationellt flerpartsinitiativ som var ett av de första frivilliga certifieringssystemen som godkändes av EU. Systemet omfattar alla typer av biomassa.
  - *Extractive Industry Transparency Initiative (EITI)* är en global koalition av regeringar, företag och det civila samhället som arbetar tillsammans för att förbättra transparensten kring ansvarig förvaltning av inkomster från naturresurser som olja, gas, metaller och mineraler.
  - *IPIECA* är en branschorganisation för företag inom olje- och gasindustrin som arbetar med sociala och miljömässiga frågor samt standarder för best practice.
  - Roundtable on Sustainable Biomaterial (RSB) är ett internationellt initiativ som sammanför jordbrukare, företag, NGOs, experter, regeringar och mellanstatliga organ, och arbetar för hållbar produktion och bearbetning av biomassa. RSB har utvecklat ett tredjepartscertifieringssystem med hållbarhetskrav som omfattar miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter.
  - *RSPO - Roundtable on Sustainable Palm Oil* är en certifiering för palmolja som är utvecklad av producenter, tillverkare, återförsäljare, NGOs och andra aktörer som är verksamma inom palmoljeindustrin. RSPO:s krav omfattar bland annat transparens, miljöhänsyn och social hänsyn, både vad gäller anställda och lokalbefolkningen.

HÖG RISK

Följande länder står för den huvudsakliga produktionen av relevanta varor (högriskländer i kursivt):

Komp	Fordon	Olja	Biodrivmedel	Gummi	Däck	Platina	Koppar	AluminiumBauxit ¹	Batterier	Litium	Järnmalm	Plast
Tyskland	<i>Kina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Brasilien</i>	<i>Thailand</i>	<i>Kina</i>	<i>Sydafrika</i>	<i>DRC</i>	Australien	<i>Kina</i>	<i>Argentina</i>	<i>Brasilien</i>	<i>Kina</i>
USA	USA	<i>Nigeria</i>	<i>Malaysia</i>	<i>Indonesien</i>	<i>Indien</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Chile</i>	<i>Brasilien</i>	<i>Taiwan</i>	<i>Chile</i>	<i>Kina</i>	<i>Mexiko</i>
Japan	Japan	<i>Venezuela</i>	<i>Indonesien</i>	<i>Malaysia</i>	<i>Thailand</i>	<i>Zimbabwe</i>	<i>Kina</i>	<i>Guinea</i>	USA	<i>Kina</i>		<i>Taiwan</i>
<i>Kina</i>	<i>Sydkorea</i>	<i>Saudiarabien</i>		<i>Vietnam</i>	<i>Mexiko</i>		<i>Peru</i>	<i>Indien</i>		<i>Zimbabwe</i>		<i>Thailand</i>
<i>Sydkorea</i>	<i>Turkiet</i>	<i>Förenade Arabemiraten</i>			<i>Turkiet</i>		<i>Zambia</i>	<i>Kina</i>				<i>Indien</i>
<i>Mexiko</i>					<i>Ryssland</i>			<i>Malaysia</i>				
<i>Thailand</i>								<i>Vietnam</i>				

Om risker i branschen för fordon och transport

Branschen bedöms vara av hög risk, framförallt på grund av dess koppling till utvinning av ett stort antal metaller och andra råvaror såsom råolja. Kränkningar av förbud mot tvångsarbete, förbud mot barnarbete, rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor, rätten till skälig lön m.m. förekommer i produktionskedjorna för fordon och drivmedel. Det är i framförallt de första leden i produktionskedjorna som de högsta riskerna återfinns.

Risker i leverantörskedjorna

FORDON

Fordon är materialintensiva produkter som bland annat består av metaller, plaster och textilier.ⁱⁱ Fordon består av olika komponenter såsom däck, batterier, katalysatorer m.m. Varje komponent har sin egen produktionskedja. I grova drag kan produktionskedjan för fordon beskrivas som: råmaterialsutvinning – tillverkning av mindre komponenter – tillverkning av större komponenter – sluttillverkning.ⁱⁱⁱ

METALL En mängd metaller används till olika bilkomponenter. Platina används vid tillverkningen av autokatalysatorer.^{iv} Aluminium används bland annat i tillverkning av hjulfälgar, kobolt och litium används i elbilsbatterier, och förbränningsmotorer kräver batterier med bly. Själva fordonet i sin tur består till stor del av stål.^v Flertalet av dessa metallerna utvinns i högriskländer där gruvidriften präglas av hälsofarlig arbetsmiljö, låga löner och bristande fackliga rättigheter. Barnarbete rapporteras även förekomma.^{vi} Gruvarbetarna vistas under jord i långa perioder och arbetar i ansträngande positioner på grund av bristande utrymme att stå upprätt. Utöver arbetskraften kan även lokalbefolkning och ursprungsbefolkning påverkas negativt av gruvutvinning. Genom förorening av odlingsbar mark och vattenkällor, fräntas lokalbefolkningars och ursprungsbefolkningens försörjningsmöjligheter.^{vii} Markkonflikter och tvångsflyttningar utgör också en förekommande negativ påverkan på lokalbefolkningens rättigheter i samband med gruvidrift.^{viii} Gruvindustrin förlitar sig i stor utsträckning på migrantarbetare som diskrimineras genom att få sämre arbets- och anställningsvillkor än övriga.^{ix}

BATTERIER Förutom de ovan nämnda riskerna vid utvinningen av metaller som används i batterier, förekommer risker vid tillverkning av både batterierna, som även sker i högriskländer. Långa arbetsdagar, obligatorisk övertid och avsaknad av facklig organisation utmärker de kinesiska tillverkarna.^x

PLAST Den kinesiska tillverkningsindustrin är förknippad med extrem övertid, avsaknad av fackliga rättigheter, hälsovärdig arbetsmiljö och låga löner. Tillverkningen medför även hälsorisker för de som tillverkar materialet.^{xi} Plast tillverkas ur råmaterialet olja och riskerna vid utvinningen har behandlats i riskanalys för **Kontor och textil**.

TILLVERKNING Fordonsproduktionen som är förlagd i Tyskland, Italien och Frankrike står för 85 procent av försäljningen inom EU.^{xii} Tillverkning i Öst- och Centraleuropa, Sydkorea och Turkiet är förknippat med risker såsom låga löner, osäkra anställningar och begränsad rätt att förhandla kollektivt.^{xiii}

KOMPONENT Flera högriskländer är komponentexportörer. Vanliga människorättsutmaningar är begränsade fackliga rättigheter och låga löner. I Mexiko är det även vanligt med sexuella trakasserier av kvinnor och förbud mot facklig anslutning.^{xiv}

DRIVMEDEL

FOSSILA DRIVMEDEL Fossila drivmedel såsom bensin tillverkas av råolja, som efter utvinning raffineras.^{xv} Råolja importeras från ovan nämnda länder. Arbetsförhållandena på många arbetsplatser i Ryssland är undermåliga vad gäller säkerheten och det sker även exploatering av utländsk arbetskraft.^{xvi} I Förenade Arabemiraten har omfattande kritik beträffande kränkningar av lågavlönade gästarbetares mänskliga rättigheter rapporterats.^{xvii} I ovan nämnda länder uppges utvinningsindustrin inverka negativt på lokalbefolkningens och ursprungsbefolkningens rättigheter till försörjning på grund av förorening av mark och vatten.^{xviii}

FÖRNYBARA DRIVMEDEL Vad gäller biodrivmedel återfinns de största riskerna vid produktionen av palmolja och på sockerrörsodlingar. I Indonesien rapporteras övergrepp, människohandel och barnarbete förekomma på plantagerna.^{xix} I Malaysia utsätts migrantarbetare för tvångsarbete och misshandel, och ursprungsbefolkningen fräntas mark för att göra utrymme för plantager.^{xx} På sockerrörsplantagen i Brasilien får arbetarna låga löner och arbetet är mycket krävande. Tvångsarbete rapporteras förekomma.^{xxi}

DÄCK

Däck som säljs i Europa har till stor del producerats i Europa.^{xxii} Importen av däck från högriskländer har dock ökat.^{xxiii} De främsta riskerna finns vid produktionen av rågummit som behandlats i riskanalys för **Sjukvård och omsorg**.

-
- ⁱ Index Mundi, *Bauxite production by country*, hämtad 2016-10-07, <http://www.indexmundi.com/minerals/?product=bauxite>; Australian Government Geoscience Australia, *Bauxite*, hämtad 2016-10-07, <http://www.ga.gov.au/scientific-topics/minerals/mineral-resources/bauxite>
- ⁱⁱ SOMO, *Electronics industry: auto industry as an example?*, publicerad mars 2010, <https://www.somo.nl/electronics-industry-auto-industry-as-an-example/>
- ⁱⁱⁱ Library of the European Parliament, *A Picture of the EU Car industry*, hämtad 2016-10-07, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130469/LDM_BRI\(2013\)130469_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130469/LDM_BRI(2013)130469_REV1_EN.pdf)
- ^{iv} Swedwatch, Report Nr 64, *Platinautvinning med risker – Vilket ansvar har svenska företag i Sydafrika?*, publicerad oktober 2013, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/swedwatch_-_platinautvinning_med_risker.pdf; e Bullion Guide, *Platinum Uses: Modern Applications*, hämtad 2016-10-07, www.ebullionguide.com/platinum-uses.aspx
- ^v Forbes, *Trends in steel usage in the automotive industry*, hämtad 2016-10-07, <http://www.forbes.com/sites/greatspeculations/2015/05/20/trends-in-steel-usage-in-the-automotive-industry/#7f0587b07865>
- ^{vi} Swedwatch, *Risikanalyt av material och leverantörsled i Kungsbrohuset 2011*, publicerad mars 2011, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/risikanalyt_kungsbrohuset_ny2.pdf; The Guardian, *Apple under fire again for working conditions at chinese factories*, publicerad december 2014, <https://www.theguardian.com/technology/2014/dec/19/apple-under-fire-again-for-working-conditions-at-chinese-factories>; Business & Human Rights Resource Center, *Business and Human Rights in Guinea* Hämtad 2016-10-07
- ^{vii} Swedwatch, *Risikanalyt av material och leverantörsled i Kungsbrohuset 2011*, publicerad mars 2011, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/risikanalyt_kungsbrohuset_ny2.pdf; The Guardian, *Apple under fire again for working conditions at Chinese factories*, 2014-12-19, <https://www.theguardian.com/technology/2014/dec/19/apple-under-fire-again-for-working-conditions-at-chinese-factories>; Business & Human Rights Resource Center, *Business and Human Rights in Guinea* Hämtad 2016-10-07, <https://www.business-humanrights.org/regions-countries/africa/guinea>
- ^{viii} Environmental Justice Atlas, *Bauxite mining in Juruti, Para, Brazil*, hämtad 2016-10-07, <https://ejatlas.org/conflict/bauxite-mining-in-juruti-para-brazil>; The Guardian, *India's rejection of Vedanta's bauxite mine is a victory for tribal rights*, publicerad januari 2014, <https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2014/jan/14/india-rejection-vedanta-mine-victory-tribal-rights>; Asian Correspondent, *China's demand for aluminium is poisoning Southeast Asia*, publicerad September 2015, <https://asiancorrespondent.com/2015/09/chinas-demand-for-aluminium-is-poisoning-southeast-asia/>; Swedwatch, *Risikanalyt av material och leverantörsled i Kungsbrohuset 2011*, publicerad mars 2011, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/risikanalyt_kungsbrohuset_ny2.pdf; Naturskyddsforeningen, *Sveriges Natur - Dammarna dränker regnskogen*, publicerad November 2013, <http://www.naturskyddsforeningen.se/sveriges-natur/2013-5/dammarna-dränker-regnskogen>; The Wilderness Society, *Bauxite mining threatens Wild Rivers*, publicerad juni 2015, <https://www.wilderness.org.au/articles/bauxite-mining-threatens-wild-rivers>
- ^{ix} Enligt ILO:s migrantarbetarkonvention är företag skyldiga att säkerställa att migrantarbetare och icke-migrantarbetare har samma arbets-och anställningsvillkor.
- ^x SOMO, *A troubling reality behind the electric car*, publicerad mars 2011, <https://www.somo.nl/a-troubling-reality-behind-the-electric-car/>
- ^{xi} American Chemistry Council, *Plastic in Automotive Applications*, hämtad 2016-10-07, <https://plastics.americanchemistry.com/Automotive>
- ^{xii} Library of the European Parliament, *A Picture of the EU Car industry*, hämtad 2016-10-07, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130469/LDM_BRI\(2013\)130469_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130469/LDM_BRI(2013)130469_REV1_EN.pdf)

-
- ^{xiii} SOMO, *Working Conditions and Economic Development in ICT Production in Central and Eastern Europe*, publicerad oktober 2010, <https://www.somo.nl/working-conditions-and-economic-development-in-ict-production-in-central-and-eastern-europe/>; IndustriALL, *IndustriALL affiliates show solidarity for Samsung*, publicerad juni 2014, <http://www.industriall-union.org/industriall-affiliates-show-solidarity-for-samsung-workers>; Union to union, *Fack agerar för mänskliga rättigheter i Sydkorea*, publicerad oktober 2010 <http://www.uniontounion.org/fack-agerar-fackliga-rattigheter-i-sydkorea>; International Trade Union Confederation, *Internationally Recognised Core Labour Standards in the Republic of Korea*, hämtad 2016-10-07, <http://etiskhandel.no/Artikler/11295.html>; Sigtur, *Korean Workers' Strike on April 24!*, hämtad 2016-10-07, <http://www.sigtur.com/latest-stories/korean-workers-strike-on-april-24th.html>; Utrikesdepartementet, *Mänskliga rättigheter i Turkiet*, publicerad 2011, <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Turkiet>
- ^{xiv} Union to Union, *Facket i världen: Mexiko*, Hämtad 2016-10-07; Veckans affärer, *Electrolux riskerar ryktet i världens farligaste stad*, 2013-02-03.
- ^{xv} Se mer information hos Energimyndigheten. Vid import av redan raffinerad olja (ca 50 %) krävs dessutom bara uppgifter om inköpsland, vilket kan innebära det land där oljan senast var lastad snarare än ursprungsland. Ett tilläggsdirektiv till bränslekvalitetsdirektivet har dock nyligen beslutats och kommer att implementeras. Dessa bestämmelser leder till tydligare och mer detaljerade instruktioner för hur drivmedelsleverantörerna ska rapportera ursprung av råvaran.
- ^{xvi} Greenpeace, hämtad 2016-02-16; UDs rapporter om mänskliga rättigheter, hämtad 2015.
- ^{xvii} Swedwatches, *Shattered dreams Migrant workers and rights violations in the Dubai tourism sector*, 2015, http://www.swedwatch.org/sites/default/files/tmp/75_dubai_lowres_new.pdf
- ^{xviii} The Guardian, *Nigerian government finally sets up fund to clean up Ogoniland oil spills*, 2015-08-07, <https://www.theguardian.com/environment/2015/aug/07/nigerian-government-finally-sets-up-fund-to-clean-up-ogoniland-oil-spills>
- ^{xix} Aljazeera, *Palm Oil Fuels Indonesian Deforestation*, 2014-04-04, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/04/palm-oil-fuels-indonesia-deforestation-indigenous-displa-201443145636809366.html>; International Institute for Environment and Development, *Commodity cycles, economic treaties and pressure on land rights*, 2016-05-25, <http://www.iied.org/commodity-cycles-economic-treaties-pressures-land-rights>; Bloomberg Business, *Indonesia's Palm Oil Industry Rife With Human-Rights Abuses*, 2013-07-20, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-07-18/indonesias-palm-oil-industry-rife-with-human-rights-abuses>
- ^{xx} ITUC, 2015 ITUC Global Rights Index – Malaysia, Hämtad 2016-10-07.
- ^{xxi} International Press Service, *Face of Slave Labour Changing in Brazil*, 2014-04-30, <http://www.ipsnews.net/2014/04/face-slave-labour-changing-brazil/>
- ^{xxii} Michelin, Production facilities, <http://www.michelin.com/fre/groupe-michelin/organisation/michelin-dans-le-monde>, Hämtad 2016-10-07; Goodyear, Global Presence, <https://corporate.goodyear.com/en-US/about/global.html>, Hämtad 2016-10-07
- ^{xxiii} European Tyre & Manufacturing Association, *2013 European replacement tyre market stabilises after a rough start*, 2014-01-16, <http://www.etrma.org/uploads/Modules/Newsroom/20140115---2013-market-appraisal.pdf>